

יום הזיכרון לרצח רבין | כיתות ז'-ח'

”עוד יבוא שלום עלינו” על השאיפה המתמדת לשלום כערך וכמטרה

לא מָצָא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כָּלִי מַחְזִיק בְּרָכָה לְיִשְׂרָאֵל אֲלָא הַשְּׁלוֹם (משנה מסכת עוקצין ג' יב) -
שָׁכַל הַבְּרָכוֹת שֶׁבְּעוֹלָם אֵינָן מִתְקַיְמִין אִם אֵין שְׁלוֹם (פירוש תוספות יום טוב שם)

מבוא

השלום, הסכמי השלום ומחיר השלום היו מן הנושאים השנויים במחלוקת והטעונים ביותר בחברה הישראלית לפני רצח רבין. יום הזיכרון לרצח מזמן לנו את האפשרות לחזור ולעסוק בשלום כערך חברתי, תרבותי ואנושי.

שיעור זה עוסק בשלום כערך יהודי-ישראלי. במרכז הדיון עומד הרעיון שהשלום הוא שלם שמורכב מחלקים שונים (ולעיתים סותרים), וכן מודגש הרעיון ששלום הוא יעד שמושג רק אם פועלים לקראתו.

המקורות בשיעור מאירים את השלום כערך שמבטא הרבה יותר ממצב של אי-מלחמה. חשוב שהדיון יתפתח לחשיבה על הצדדים החיוביים של השלום (מה הוא כן) בלי להתעלם מכך שהשאיפה לשלום נובעת גם מהרצון להימנע מהשלילי (מה הוא לא).

ריבוי המקורות והמסגרת שמחייבת עבודה זוגית וקבוצתית נועדו להדגיש שכדי ללמוד על שלום חשוב להתנסות במורכבות רעיונית, ללמוד להתווכח ולהתפשר.

מוצע שיעור נוסף (חלק ד', נספח ד') שבו יוכלו לבחון את הסכמי השלום של ישראל עם שכנותיה לאור ההבנה המחודשת של מרכיבי השלום.

מטרות

- 1 היכרות עם ערך השלום במקורות מהתרבות היהודית והישראלית
- 2 התנסות בחילוץ רעיונות מרכזיים ומילות מפתח מתוך טקסט
- 3 התנסות בוויכוח ופשרה - באמצעות עבודה בזוגות ובקבוצות

ציוד דרוש

- ← דף מקורות - נספח א' (אחד לזוג)
- ← חזונות השלום - נספח ב' (כמספר הקבוצות)
- ← עיגולי שלום - נספח ג' (אחד לזוג)
- ← לוח (או מקום אחר) להצגת העבודות
- ← הסכמי השלום - נספח ד' (להרחבה)

א. פשימת פתיחה - הגדרה מילונית

נסביר לתלמידים ש"שלום" הוא מושג רב-משמעי.
במילון אפשר למצוא 5 הגדרות שונות למילה שלום.

- < נבקש מכל תלמיד לחשוב על שתי משמעויות למילה שלום ולנסח אותן כהגדרה מילונית.
- < חלופה אפשרית היא לכתוב על הלוח רק את הדוגמאות מן המילון (ראו להלן) ולבקש מן התלמידים להתאים הגדרה לכל אחת מהן.
- < נאסוף את כל התשובות, נבדוק מה הקשר בין ההגדרות השונות.
- < נשאל מה אפשר ללמוד על התרבות היהודית-ישראלית מכך שהמילה שלום היא פניה יומיומית, ונכחת בהרבה מאוד צורות בשיח.

שְׁלוֹם

שם עצם - זָכַר

1 שְׁלוֹה, מְנוּחָה, שְׁקֵט

יְהִי שְׁלוֹם בְּחֵילְךָ, שְׁלוֹה בְּאַרְמְנוֹתֶיךָ (תהלים קכ"ב ז).

2 מַצֵּב לֹא מְלַחֵמָה, יַחְסִי יְדִידוֹת

וַיְהִי שָׁלֵם בֵּין חֵירָם וּבֵין שְׁלֹמֹה (מלכים א' ה' כו).

3 מַצֵּב, מַעֲמָד

לֵךְ נָא רְאֵה אֶת-שְׁלוֹם אַחֶיךָ וְאֶת-שְׁלוֹם הַצֹּאן (בראשית ל"ז יד).

4 נֶסַח בְּרָכָה מְקַבֵּל בְּפִגְיֹשֶׁת בְּנֵי אָדָם

שְׁלוֹם רַב! שְׁלוֹם וּבְרָכָה!

5 אֵידָאֵל שֶׁל הַרְמוֹנִיָּה חֲבֵרְתִּית

וְנָתַתְּ שְׁלוֹם בְּאַרְץ וְשִׁמְחַת עוֹלָם לְיוֹשְׁבֵיהָ (על פי ויקרא כ"ו ו).

ב. השלום - חובה ואחריות

נחלק את הכיתה לחברות. כל זוג יקבל דף מקורות (נספח א') שאותו ילמדו יחד כהכנה למשימה המרכזית בשיעור.

« דגשים למורה

- < המקורות עוסקים בשלום כמתנה מצד אחד וכאחריות מצד שני. השאלה המרכזית היא מהו אותו שלום שאנחנו מחפשים, וכיצד אפשר להשיג אותו?
- < במהלך הלימוד כדאי לעודד את החברות לכך ששני הלומדים יכתבו את הרעיונות שלהם על הדף המשותף.

« בפליאה:

כסיכום לדיון, שלושה או ארבעה תלמידים ישתפו ברעיון מעניין שהם למדו מהחברות שלהם.

ג. פשימה זוגית - מפה מורכב השלום שלי?

נחלק את הכיתה לארבעה או חמישה מוקדים (לפי גודל הכיתה). בכל מוקד יונחו שבעה מקורות בתפזורת (כל מקור יודפס על דף אחר). (נספח ב')

כל זוג יקבל עיגול (נספח ג'), ויתבקש לציין בתוכו את המאפיינים או הצדדים השונים שחיוניים לקיום השלום, לדעתם, על בסיס לימוד המקורות.

- ← התלמידים יונחו לעיין בלא פחות משלושה מן המקורות, ולענות על השאלות.
- ← על כל זוג לנסות למצוא לפחות מרכיב חיוני אחד בכל טקסט ואז לבחור מילת מפתח או ביטוי קצר על סמך המקור שלמדו, שאותו יכניסו לעיגול בכתב יד.
- ← זוג שרוצה להוסיף רעיונות נוספים, יכול לעשות זאת.
- ← בסוף המשימה יתמלא העיגול במרכיבים שיוצרים יחד את השלום של כל זוג (שטח העיגול ריק על מנת לאפשר לכל זוג למלא את העיגול לפי שיקול דעתו: כדיאגרמת פאי, ענן מילים, פאזל או כל רעיון אחר).

לסיכום נתלה את כל התוצרים על הלוח.

« דיון בפליאה

נתייחס למאפייני השלום שמופיעים בעיגולים (המרובים ביותר, המיוחדים ביותר וכדומה).

- 2 האם הייתה הסכמה בין בני הזוג בנוגע לכלל המרכיבים? האם יש בעיגול מרכיבים שחשובים רק לאחד מכם?
- 2 איזה מן המרכיבים תלוי גם באחרים? האם אנחנו מוכנים להתפשר או לתת משהו בתמורה?
- 2 איזה מרכיב הוא תנאי שבלעדיו השלום אינו שלום?
- 2 מה אפשר לעשות כדי להשיג את המרכיב הזה בחיי היום יום שלנו בבית הספר?
- 2 הציעו מנהג חדש שיכול להוסיף ליום הזיכרון לרצח רבין את ערך השאיפה לשלום (אפשר להזכיר לתלמידים מנהגי חג מסוגים שונים כמו - תפוח בדבש, משלוח מנות, הגדה, צפירת דומיה).

ד. שיעור הפשך - בין השלום שלי להסכם שלום

נחלק את הכיתה לקבוצות. כל קבוצה תקבל תמצית של אחד מהסכמי השלום של ישראל עם שכנותיה (נספח ד').

המשימה של הקבוצה היא לראות איזה מרכיב (או מרכיבים) מן השלום האידיאלי שהם הרכיבו (המעגלים) מופיע בהסכמי השלום? מה הם היו מוסיפים להסכם השלום? איזה מרכיב מההסכם שאותו הם למדו, הם יכולים, מוכנים, או רוצים להוסיף למעגל שלהם?

« דיון בפליאה

- האם תוכלו לזהות ריבוי צדדים או חילוקי דעות שמופיעים בהסכמי השלום?
- האם ההסכמים מתארים מצב של שלום כפי שהיינו רוצים לראות אותו? מה חסר?
- האם לפי ההסכמים שהכרנו מדינת ישראל "מבקשת שלום" או "רודפת שלום"?

ה. משימת סיכום אישית

- ← כתבו מכתב למנהיג/ה העתידי/ת (של שני הצדדים) שעומד/ת לחתום על הסכם שלום.
- ← הסבירו ונמקו מה לדעתכם חיוני שיופיע בהסכם.
- ← השתדלו לשלב במכתב לפחות ציטוט אחד מאחד המקורות שלמדנו.

איך היה השיעור? הקליקו לפילוי משוב

פקורות ללימוד

נספח א'

על הפושג "שלום" ואיך מגיעים אליו

אמר רבי יוחנן:

ג' דברים נתננו מתנה לעולם, ואלו הן: התורה, והמאורות, והגשמים ...

רבי עזריה בשם רבי יהודה ב"ר סימון אומר:

אף השלום.

(בראשית רבה פרשה ו סימן ה)

לפי המדרש, התורה, המאורות (שמש, ירח, כוכבים), הגשמים והשלום הם כולם "מתנה". מה המשותף לכולם?

אם מקבלים דבר במתנה (לעומת תוצאה של מאמץ), האם מעריכים אותו יותר או פחות?

שאלות

על הפסוק:

סור מַרְעַע וְעִשֵׂה טוֹב

בְּקֶשׁ שְׁלוֹם וְרַדְּפֵהוּ;

(תהלים ל"ד, טו)

אומר המדרש:

'בקש שלום' - במקומך,

'ורדפהו' - במקום אחר.

(מדרש תנחומא חקת סימן כ"ב)

מה ההבדל בין "לבקש" (במובן לחפש) לבין "לרדוף"?

האם "שירו שיר לשלום, אל תלחשו תפילה" זה לבקש שלום או לרדוף אחריו?

איך רודפים אחרי השלום?

המדרש השלם (שלא הובא כאן במלואו) מדגיש את ייחודיות מצוות השלום. המיוחד במצוות השלום הוא שיש דרישה לא להסתפק בבקשת שלום רק כאשר נקרית הזדמנות לכך, אלא יש חובה ליזום ולחפש הזדמנויות לבקש שלום. למה דווקא בנוגע לשלום יש דרישה ליוזמה של האדם?

במקור הראשון ראינו שהשלום הוא מתנה. האם הוא מתנה גם על פי פירוש המדרש?

שאלות

"כי השלום האמתי אי אפשר שיבוא לעולם כי אם דווקא על ידי הערך של ריבוי [הפנים של] השלום. הריבוי של השלום הוא, שיתראו כל הצדדים וכל השיטות, ויתבררו איך כולם יש להם מקום, כל אחד לפי ערכו, מקומו ועניינו... שרק על ידי קיבוץ כל החלקים וכל הפרטים וכל הדעות הנראות שונות... דווקא על ידם יראה אור האמת והצדק".

(הרב אברהם יצחק הכהן קוק, מתוך "עולת ראייה", כרך א, עמ' של-שלא)

מה ההיפך משלום לפי הרב קוק?

מה הקשר בין שלום ל"שלם" לפי דבריו? על איזו שלמות הוא מדבר?

איזה מרכיב חיוני בשלום על מנת שיהיה שלם?

שאלות

בתמיכת

1. חזון הנביאים

וְהָיָה בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים יְהִי־הָרַב בֵּית ה' נֶכֶן בְּרֹאשׁ הַהָרִים וְנִשְׂאָה הוּא מְגֻבְעוֹת, וְנִהְרָו עֲלָיו עַמִּים. וְהָלְכוּ גוֹיִם רַבִּים וְאָמְרוּ לָכוּ וְנַעֲלֶה אֶל הָרַב ה' וְאֶל בֵּית אֱלֹהֵי יַעֲקֹב וְיִזְרְנוּ מִדְּרָכָיו וְנִלְכֶה בְּאַרְחֵתָיו: כִּי מִצִּיּוֹן תֵּצֵא תוֹרָה וּדְבַר ה' מִירוּשָׁלַם. וְשִׁפְט בֵּין עַמִּים רַבִּים וְהוֹכִיחַ לְגוֹיִם עֲצָמִים עַד רְחוֹק; וְכַתְּתוּ חֲרַבְתֵּיהֶם לְאֲתִים וְחֲנִיתֵיהֶם לְמִזְמֹרוֹת, לֹא יִשְׂאוּ גוֹי אֶל גוֹי חֶרֶב וְלֹא יִלְמְדוּן עוֹד מִלְחָמָה. וְיָשְׁבוּ אִישׁ תַּחַת גִּפְנוֹ וְתַחַת תְּאֲנָתוֹ וְאִין מִחְרִיד:

(מיכה ד', א-ד)

2. אותו חזון (למעט הפסוק האחרון) מופיע גם בישיעהו (ב', ב-ד).
מה אפשר ללמוד מכך ששני הנביאים בחרו לתאר את אחרית הימים בצבעים דומים?

שאלה

וְשָׁכַן בְּמִדְבָּר מִשְׁפָּט וְצִדְקָה בְּכַרְמֵל תֵּשֵׁב. וְהָיָה מַעֲשֵׂה הַצִּדְקָה שְׁלוֹם וְעֵבֶדֶת הַצִּדְקָה הַשְּׁקֵט וּבְטִיחַ עַד עוֹלָם: וְיָשַׁב עַמִּי בְּנֹהַ שְׁלוֹם וּבְמִשְׁכָּנֹת מְבֹטָחִים וּבְמִנְחוֹת שְׁאֲנָנוֹת.

(ישעיהו ל"ב, טז-יח)

2. מה מאפיין חיי שלום על פי הנביאים? (שימו לב למילים המודגשות)
2. מדוע הפיכת חנית למזמרה מסמלת שלום?
2. מה הקשר בין צדק ומשפט לשלום?
2. האם זה תנאי הכרחי לשלום לדעת הנביא? מה דעתכם?

שאלות

2. חזון השלום בעיני בנימין זאב הרצל

ארמון השלום בירושלים:

על חלקת אדמה גדולה ומרובעת עמד ארמון השלום רב הרושם, שאירח כנסים בינלאומיים של אוהבי שלום ושל אנשי מדע מכל התחומים. העיר העתיקה הייתה אתר בינלאומי ושימשה מולדת לעמים רבים. היא הייתה ביתו של האנושי מכול - הַסְּבָל.

אבל כאן גם התקבצו כל צורות הסעד שהאנושות פיתחה במשך ההיסטוריה כדי להיאבק בסבל; האמונה, האהבה והידע.

...

הבניין המפואר הזה היה במרוצת הזמן למרכז מיוחד במינו למפעלי צדקה, שפועל לא רק למען ארץ היהודים ותושביה, אלא גם למען עמים אחרים וארצות רחוקות.

אנחנו, בחברה החדשה, הצלחנו כבר להתגבר על כמה בעיות חמורות, אבל בעולם קיים עדיין הרבה מאוד סבל. רק מאמץ משותף של כלל האנושות יכול לעזור. ארמון השלום הוא המרכז של המאמצים הבינלאומיים להקל על סבלם של האומללים בכל העולם.

(בנימין זאב הרצל, אלטנוילנד)

בחזון של הרצל - בין מי למי יש שלום? ?

איזו אחריות נלווית לשלום? ?

מה הקשר בין שלום להתמודדות עם סבל אנושי? ?

שאלות

בתמיכת

אלטנוילנד (נכתב ב-1902)

ספר מאת בנימין זאב הרצל שמתאר את דיוקנה של חברה יהודית מודרנית העתידה לקום בארץ ישראל.

הרצל דמיין חברה דמוקרטית, מתקדמת וסובלנית עם זכויות מלאות לנשים ולמיעוטים, שירותי רווחה, וכלכלה משגשגת. מופת ללאומיות שוחרת שלום ואחוזה.

הידעת?

3. השלום במגילת העצמאות

אנו קוראים - גם בתוך התקפת הדמים הנערכת עלינו זה חדשים - לבני העם הערבי תושבי מדינת ישראל לשמור על שלום וליטול חלקם בבנין המדינה על יסוד אזרחות מלאה ושווה ועל יסוד נציגות מתאימה בכל מוסדותיה, הזמניים והקבועים.

אנו מושיטים יד שלום ושכנות טובה לכל המדינות השכנות ועמיהן, וקוראים להם לשיתוף פעולה ועזרה הדדית עם העם העברי העצמאי בארצו. מדינת ישראל מוכנה לתרום חלקה במאמץ משותף לקידמת המזרח התיכון כולו.

(מתוך מגילת העצמאות)

שאלות

- מה מאפיין את השלום לפי פסקה זו? ?
- למה מופיעה השאיפה לשלום כחלק ממגילת העצמאות? ?
- השלום המתואר בפסקה זו רומז לסוג של משא ומתן. לפי הכתוב במגילה, מה יכול/צריך כל אחד מהצדדים לתרום למען השלום? ומה הוא יקבל בתמורה? ?

בתמיכת

4. שלום זה בית ומקור פרנסה

וְהָיָה בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים יִהְיֶה הַר בֵּית ה' נֶכּוֹן בְּרֹאשׁ הַהָרִים וְנִשְׂאָה הוּא מְגִבְעוֹת, וְנִהְרָו עָלָיו עַמִּים. וְהָלְכוּ גוֹיִם רַבִּים וְאָמְרוּ לָכוּ וְנַעֲלֶה אֶל הַר ה' וְאֶל בַּיִת אֱלֹהֵי יַעֲקֹב וְיִזְרְנוּ מַדְרֵכָיו וְנִלְכֶה בְּאַרְחֻתָיו: כִּי מִצִּיּוֹן תֵּצֵא תוֹרָה וּדְבַר ה' מִירוּשָׁלַם. וְשִׁפְט בֵּין עַמִּים רַבִּים וְהוֹכִיחַ לְגוֹיִם עֲצָמִים עַד רְחוֹק; וְכָתַתּוּ חֲרֻבְתֵיהֶם לְאֲתִים וְחֲנִיתֵיהֶם לְמַזְמֵרוֹת, לֹא יִשְׂאוּ גוֹי אֶל גוֹי חֶרֶב וְלֹא יִלְמְדוּן עוֹד מִלְחָמָה. וְיָשְׁבוּ אִישׁ תַּחַת גִּפְנוֹ וְתַחַת תְּאֲנָתוֹ וְאֵין מִחְרִיד:

(מיכה ד', א-ד)

חזון אחרית הימים של מיכה זהה כמעט לחלוטין לחזון אחרית הימים של ישעיהו (ישעיהו ב', מיכה ד'). על פי החזון הזה, בבוא היום יקבלו כל העמים, אף הרחוקים שבהם, את חוכמת אלוהי ישראל ואת משפטיו. האמונה המשותפת הזאת באל אחד, תוביל לשלום עולמי. החרבות יכותתו לאתים, והחניתות למזמרות. ההנחה היא, ככל הנראה, שאם כולם מאמינים באותו האל, וכולם מקבלים עליהם את אותה המרות, אין למעשה סיבה להילחם זה בזה.

האם זה נכון? האם די באמונה באל משותף כדי להשכין שלום בין בני האדם? קרוב לוודאי שלא. הרי אנו רואים מלחמות וגם בין בני אותה הדת, ואיש רוצח את אחיו בעבור בצע כסף. לכן המשפט החשוב ביותר בנבואה הזו, הוא "וישבו איש תחת גפנו ותחת תאנתו". שלום עולמי יהיה רק אם לכל איש תהיה גפן או תאנה לשבת תחתיה, כלומר בית ומקור פרנסה. רק במקרה כזה ייתכן מצב של שלווה. כי הרעב וחסר הבית, לעולם לא ישבו בשלווה.

(אלי אליהו - משורר, מתוך אתר 929 - מיכה)

- מה המשמעות של חיי שלום לפי דברי אלי אליהו? ?
- מדוע בית ומקור פרנסה הם תנאי לשלום עולמי? ?

5. שלום כאורח חיים

אני רוצה להציע אפשרות ולפיה השלום הוא לא 'קופסה סגורה' שנוחתת על העולם. השלום הוא לא רק מטרה אלא גם דרך, השלום הוא אורח חיים.

את אורח החיים הזה ששמו שלום, כדאי להבנתי להציע לכל אדם ובוודאי גם לאלה הנדמים בעינינו כ'רשעים'. שהרי דרכם של תהליכים חברתיים שהם 'משכפלים' את עצמם. השלום יכול להביא עוד שלום, ולכן חשוב להרבות בו דווקא במקומות שבהם יש אלימות...

ולכן, כמו שיש אווירה של אלימות, יש גם אווירה של שלום. השלום לא יונחת עלינו משמיים. השגת השלום היא עבודה קשה, וככל שהאדהה אליו קטנה יותר, כך עלינו להרבות בו.

(פרופסור רוחמה וייס - מרצה לתלמוד ומשוררת, מתוך אתר 929 - ישעיהו)

- מה ההיפך משלום, לפי פרופ' וייס? האם אתם מסכימים עם עמדה זו? ?
- מה הכוונה, להבנתכם, בשלום כאורח חיים? נסו לחשוב על דוגמא מחיי היום יום. ?

שאלות

6. דרכינו בשלום - דרך הפשרה

הדלק המזין את קטר השלום, את תושבי ישראל, אדוני הנשיא, הוא התקווה... יש לנו חלומות גדולים ותקוות גדולות. אין אנו רוצים לחיות לנצח על חרבנו.

אנו מחויבים לשלום, אדוני הנשיא, אתה כבר יודע, אדוני הנשיא, וחשוב לנו להדגיש שוב, כי דרכנו בשלום היא דרך הפשרה. אנו יודעים כי לא נקבל את כל מה שאנו חפצים בו, ועלינו להנחיל למשתתפים האחרים במשא ומתן לשלום כי לא יקבלו כל מה שהם רוצים.

יש בתוכנו חילוקי דעות על מדיניות הנכונות לפשרה.

אדוני הנשיא, ברוך הבא בביתנו בירושלים, מקור געגועינו ומחוז חלומותינו משך אלפי שנים. הרוב המכריע של העם בישראל רואה את ירושלים כבירת ישראל. בריבונות ישראל. ירושלים איננה עניין למשא ומתן. אין היא עניין למיקוח. נאמנים למורשתנו וערכינו, נאפשר תמיד חופש ופולחן דתי לבני כל הדתות, אך ירושלים הייתה ותהיה לנצח בירתה של ישראל בריבונות ישראל, לבו הפועם של העם היהודי. מירושלים זו, עיר השלום, מטבורו של עולם. קבל נא, אדוני הנשיא, ברכותינו, כנאמר בספר הספרים: "יברכך השם מציון וראה בטוב ירושלים כל ימי חיך וראה בנים לבניך, שלום על ישראל". (תהלים קכ"ח, ה-ו)

שלום לך, אדוני הנשיא, ולהתראות.

ראש הממשלה יצחק רבין, דברים עם ביקור הנשיא קלינטון בכנסת, 27 באוקטובר 1994

מה הם האתגרים בדרך לשלום? ?

אילו תנאים מקדימים נדרשים לפני שמתחילים לעסוק בשלום? ?

איך ייראה השלום המיוחל לפי נאום זה? ?

שאלות

בתמיכת

ראש הממשלה יצחק רבין וחוסין מלך ירדן חתמו הסכם השלום בין ישראל וירדן באוקטובר 1994.

הסכמי אוסלו, בין ישראל לרשות הפלסטינית נחתמו על ידי רבין בין השנים 1994-1995.

הידעת?

7. זכויות אדם - שלומם של אומות ויחידים

... הרשו לי להזכיר לכולנו, כי זהו יום שנה חשוב - יום השנה השלושים לקבלת ההכרזה הבין-לאומית בדבר זכויות האדם.

נזכור תמיד את המלים הנפלאות הכתובות בסעיף 1, המבטא בתמצית את כל ההכרזות בדבר זכויות האדם והאזרח שנכתבו בהיסטוריה. נאמר בו:

"כל בני האדם נולדו חופשיים ושווים בכבודם ובזכויותיהם, הם התברכו בתבונה ובמצפון, ועליהם לנהוג איש ברעהו ברוח של אחווה."

אנשים ונשים בני חורין ברחבי תבל חייבים לנהל מאבק בלתי-פוסק, כדי שהערכים האנושיים האלה ייעשו נחלת הכלל ויוגשמו הלכה למעשה.

עלינו להודות בצער, כי בחלקים שונים בעולם אין המצב כזה, לפי שעה. בלעדי הערכים האלה וזכויות האדם, השלום האמיתי שאנו חולמים עליו נתון בסכנה... שמירת זכויות האדם וההגנה עליהן הן דבר הכרחי, כדי להעניק לשלומם של אומות ושל יחידים משמעות של ממש.

ראש הממשלה מנחם בגין
דברים בעת קבלת פרס נובל לשלום באוסלו.
י' בכסלו תשל"ט, 10 בדצמבר 1978

בתמיכת

- למה מצטט מנחם בגין את מגילת זכויות האדם בנאומו? ?
- אילו מילים מהמגילה קשורות לשלום? ?
- מה הקשר בין חרות, שוויון ושלום לפי דבריו של בגין? ?
- איך ייראה השלום המיוחל לפי נאום זה? ?

שאלות

ראש הממשלה מנחם בגין ונשיא מצרים **אנואר סאדאת** חתמו על הסכם השלום בין ישראל ומצרים במרץ 1979.

הידעית?

עיגולי שלום

הסכם השלום עם מצרים

ביום שני כז באדר תשל"ט (26 במרץ 1979) נחתם הסכם השלום בין ישראל למצרים. על מדשאת הבית הלבן בווינגטון, בנוכחות כ- 1,500 מוזמנים, נערך טקס החתימה במעמד נשיא ארצות הברית - ג'ימי קרטר, נשיא מצרים - אנואר סאדאת, וראש ממשלת ישראל - מנחם בגין.

הטקס הקצר נמשך כ-45 דקות וסיים יותר מ-30 שנות איבה ומלחמה בין ישראל למצרים, ושנתיים של משא ומתן ארוך וקשה.

בכך מימשו מנהיגי מצרים וישראל את קריאתם המשותפת:

"לא עוד מלחמות, לא עוד שפיכות דמים, לא עוד דמעות"
"No more wars, no more bloodshed, no more tears"

בזכות מאמציהם לקידום השלום במזרח התיכון - ועוד לפני טקס החתימה הרשמי - זכו שני המנהיגים, מנחם בגין ואנואר סאדאת, בפרס נובל לשלום (תשרי תשל"ט - אוקטובר 1978).

בהסכם השלום עם מצרים הסכימה ישראל לנסיגה מכל חצי האי סיני ולפינוי כל היישובים הישראליים ושדות התעופה בסיני. בגין נאלץ להסכים גם לסעיף מיוחד בהסכם שעסק בזכויות "הלגיטימיות והצודקות" של העם הפלסטיני ובהבטחת אוטונומיה (מינהל עצמי) לפלסטינים תוך כמה שנים. עם זאת, תמורת נסיגה מלאה מסיני השיג בגין פירוז מלא של כל חצי האי סיני והצבת חיילי או"ם בשטחו. מצרים קיבלה לשליטתה המלאה את כל חצי האי סיני (שנכבש ממנה במלחמת ששת הימים), אך ויתרה על דרישתה להסכמה ישראלית להקמת מדינה פלסטינית ולהפסקת השליטה של ישראל בגדה המערבית וברצועת עזה. שתי המדינות זכו, בעקבות הסכם השלום, לסיוע כלכלי וצבאי נרחב מן האמריקאים.

מתוך 'חתימת חוזה השלום עם מצרים' מאת מתיה קם, המרכז לטכנולוגיה חינוכית (מטח); קרן אבי חי.
<https://lib.cet.ac.il/pages/item.asp?item=6863>

הסכם השלום עם מפלכת ירדן

ביום רביעי כ"א בחשוון תשנ"ה (26 באוקטובר 1994) נחתם הסכם השלום בין מדינת ישראל לממלכת ירדן. הטקס התקיים בערבה בנוכחות **חוסייין** - מלך ירדן, **יצחק רבין** - ראש הממשלה ו**ביל קלינטון** - נשיא ארצות הברית. בהסכם השלום הדגישו שני הצדדים - מדינת ישראל והממלכה הירדנית - את השאיפה "לשלום צודק, בר קיימא וכולל במזרח התיכון... המבוסס על חירות, שוויון, צדק וכבוד לזכויות אנוש בסיסיות", שלום המבטיח את זכותן וחובתן של שתי המדינות "לחיות בשלום זו עם זו... בתוך גבולות בטוחים ומוכרים", לפתח "יחסים ידידותיים ושיתוף פעולה" ולהבטיח "ביטחון בר קיימא" לשתי המדינות.

ההסכם הקיף נושאים רבים ומגוונים ביחסים שבין שתי המדינות. חשוב לציין, כי בניגוד להסכם השלום עם מצרים ולהסכמים עם אש"ף - הסכם השלום עם ירדן לא היה כרוך בהחזרת שטחים, מלבד תיקוני גבול קלים בערבה. הגבול בין שתי המדינות נקבע על-פי קווי הגבול מתקופת המנדט, ובהתחשב בתנאי השטח הגיאוגרפיים.

נושא מרכזי אחר בהסכם נוגע לסוגיית המים: מצוקת המים משותפת לשתי המדינות, ואף חמורה יותר בירדן. בהסכם השלום החליטו המדינות על חלוקה של מי הירדן, הירמוק ומאגרי התהום בערבה, וישראל הסכימה להקצות כמות שנתית של מים לירדן.

הציבור בישראל קיבל באהדה רבה את הסכם השלום בין ישראל לירדן, גם בזכות העובדה שהסכם זה לא היה כרוך בויתור על שטחים. אישיותו המיוחדת של המלך חוסייין וההתנהלות הרגועה והלבבית של המגעים בין המדינות הגבירה את התמיכה בהסכם זה.

בעקבות הסכם השלום בין ישראל לירדן נחתמו בשנים 1995-1996 עוד 16 הסכמים מפורטים. הסכמים אלה עסקו, ברובם, בנושאים הקשורים לשיתוף פעולה כלכלי בין שתי המדינות.

מתוך 'הסכם השלום בין ישראל לירדן' מאת מתיה קם, המרכז לטכנולוגיה חינוכית (מטח); קרן אבי חי.
<https://lib.cet.ac.il/pages/item.asp?item=3830>

הסכם אוסלו עם הפלסטינים

הסכם אוסלו נחתם ב-13 בספטמבר 1993, ומטרתו הייתה לסיים את הסכסוך בין ישראל לפלסטינים בדרך של פשרה טריטוריאלית.

הסכם אוסלו או בשמו המלא "הצהרת עקרונות על הסדרי ביניים של ממשל עצמי" הינו הסכם מדיני שנחתם בווינגטון בין מדינת ישראל וארגון אש"ף, במטרה לסיים את הסכסוך בין ישראל והפלסטינים בדרך של פשרה טריטוריאלית. ההסכם כלל הכרה הדדית בין ישראל ואש"ף (הארגון לשחרור פלסטין) ועסק בהסדרי ביניים לקראת הקמת ממשל עצמי לפלסטינים בעזה ויריחו.

בעקבות הסכם אוסלו הוענק פרס נובל לשלום בשנת 1994 ל**יצחק רבין, שמעון פרס ויאסר ערפאת**.

בשנת 1995 נחתם הסכם ביניים נוסף בין ישראל לפלסטינים לקראת הסדר קבע הידוע בשם "אוסלו ב" או בשמו המלא - "הסכם הביניים אודות הגדה המערבית ורצועת עזה". הסכם זה כלל העברת סמכויות, פיתוח יחסי כלכלה ושיתוף פעולה בין הצדדים והעניק לפלסטינים ממשל עצמי בשטחי יהודה ושומרון ורצועת עזה באמצעות רשות פלסטינית נבחרת - המועצה הפלסטינית.

ההסכם קובע שלושה סוגי אזורים ביהודה ושומרון:

- A** - משמעותו האזורים בהם יש למועצה הפלסטינית אחריות אזרחית וביטחונית מלאה.
- B** - משמעותו האזורים בהם יש למועצה הפלסטינית שליטה אזרחית אולם השליטה הביטחונית בהם נשאת בידי מדינת ישראל.
- C** - משמעותו האזורים שנשארים בשליטה ישראלית מלאה.

הסכם אוסלו על שלביו השונים התקבל ברגשות מעורבים על ידי שני הצדדים. מצד אחד הוא העניק תקווה לסיומו של הסכסוך האלים בין שני העמים אך מצד שני הוא לווה בחשדנות ובחששות באשר לרצינות ולכוונות של הצד השני.

מתוך 'הסכם אוסלו' מאת יעל פרייס-שמישי, המרכז לטכנולוגיה חינוכית (מטח); משרד החינוך, המזכירות הפדגוגית.
<https://lib.cet.ac.il/pages/item.asp?item=14916>

הסכמי אברהם

הצהרה כללית: המדינות החותמות מכירות בחשיבות השלום בעולם בכלל ובמזרח התיכון בפרט, מביעות אמונה שהדרך להתמודד עם אתגרים היא באמצעות דיאלוג ושיתוף פעולה, ומברכות ומעודדות מההתקדמות שהושגה בכינון יחסים דיפלומטיים בין ישראל לשכנותיה. על הצהרה זו חתמו ארצות הברית, ישראל, איחוד האמירויות הערביות ובחריין ב-15 בספטמבר 2020 בטקס חגיגי בבית הלבן. ב-6 בינואר 2021, חתמה גם סודאן על הצהרה דומה. החתימה התבצעה בשגרירות ארצות הברית בח'רטום בירת סודאן.

הסכם איחוד האמירויות הערביות-ישראל

הסכם לנרמול יחסים מלא בין ישראל לאיחוד האמירויות הערביות, אשר הוגדר כהסכם שלום. נחתם ב-15 בספטמבר 2020 בטקס חגיגי בבית הלבן, ונכנס בתוקף באוקטובר 2020 - לאחר קבלת אישור מצד הכנסת בישראל ומצד הפרלמנט באיחוד האמירויות.

הסכם בחריין-ישראל

הסכם לנרמול יחסים בין ישראל לבחריין, הוגדר כהצהרת שלום על ידי הצדדים מפאת חוסר הזמן בין החלטת בחריין להצטרף להסכמים ב-11 בספטמבר ועד מועד טקס החתימה בבית הלבן ב-15 בספטמבר (לצד ההסכם בין ישראל לאיחוד האמירויות). ב-18 באוקטובר נחתם במנאמה - בירת בחריין, הסכם ביניים לכינון יחסים דיפלומטיים בין המדינות. ב-10 בנובמבר אושר ההסכם בכנסת.

הסכם ישראל-סודאן

ב-23 באוקטובר 2020 התקיימה שיחת טלפון פומבית משולשת בין נשיא ארצות הברית - **דונלד טראמפ**, ראש ממשלת ישראל - **בנימין נתניהו** וראש ממשלת סודאן - **עבדאללה חמדוק**. בשיחה הכריז הנשיא טראמפ על הסכמת ישראל וסודאן להשכין שלום בין המדינות, וכי בשבועות הקרובים שני הצדדים ייפגשו כדי לנהל משא ומתן על הסכמי שיתוף פעולה ביניהם. כאמור, סודאן חתמה בהמשך על הצהרת הסכמי אברהם.

הסכם ישראל-פרוקו

ההסכם על חידוש היחסים בין ישראל לפרוקו נחתם רשמית בארמונו של מלך פרוקו - **מוחמד השישי** ברבאט ב-22 בדצמבר 2020. מהודעת חצר המלוכה הפרוקאית עלה כי ההסכם יכלול בשלב הראשון פתיחה הדדית של נציגויות ומשרדי מסחר והפעלת טיסות ישירות בין המדינות.

מקור: https://he.wikipedia.org/wiki/%D7%94%D7%A1%D7%9B%D7%9E%D7%99_%D7%90%D7%91%D7%A8%D7%94%D7%9D